

**Pemikiran
Tokoh Ulama
Banjar Kedah**

Pemikiran Tokoh Ulama Banjar Kedah

Suhanim Abdulah

2014

© Penerbit UTHM
Cetakan Pertama 2014

Hak cipta terpelihara. Menghasilkan semula mana-mana artikel, ilustrasi dan kandungan buku ini dalam apa jua bentuk elektronik, mekanikal fotokopi, rakaman atau apa-apa bentuk tanpa kebenaran bertulis terlebih dahulu daripada Pejabat Penerbit Universiti Tun Hussein Onn Malaysia, Parit Raja, Batu Pahat, Johor adalah dilarang. Mana-mana rundingan tertakluk kepada pengiraan royalti dan honorarium.

Perpustakaan Negara Malaysia   Pengkatalogan Data Penerbitan

Suhanim Abdulah
Pemikiran tokoh ulama banjar Kedah / Suhanim Abdulah
Bibliografi: ms. 297
ISBN 978-967-0468-41-9
1. Ulama--Kedah. 2. Scholars, Muslim--Kedah. I. Judul.
297.07

Diterbitkan oleh:
Penerbit UTHM
Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
86400 Parit Raja,
Batu Pahat, Johor
No. Tel: 07-453 7051 / 7454
No. Faks: 07-453 6145

Laman web: <http://penerbit.uthm.edu.my>
E-mel: pt@uthm.edu.my

Penerbit UTHM adalah anggota
Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia
(MAPIM)

Dicetak oleh:
AWIJAYA ENTERPRISE (JM 0462220 D)
No. 15, Jalan Budi Utara
Taman Wawasan Perindustrian
83000 Batu Pahat
Johor, Malaysia

ISI KANDUNGAN

Prakata	xi
Penghargaan	xiii
Senarai Lampiran	xv
PENGENALAN	1
Sejarah Pemikiran Islam	1
Sejarah Pemikiran Islam di Malaysia	3
Tradisionalisme	4
Modenisme	5
Reformisme	9
Pendekatan Kesenambungan dan Perubahan	12
BAB 1 : ISLAM DI KALIMANTAN SELATAN DAN KEDAH	17
1.1 Pengenalan Kalimantan Selatan	17
1.2 Kalimantan Selatan Menjelang Kedatangan Islam	20
1.3 Kedatangan Islam dan Perkembangannya di Kalimantan Selatan	22
1.4 Hubungan Banjarmasin dengan Kuasa Barat	26
1.5 Negeri Kedah	30
1.6 Islam di Kedah	33
1.7 Kesan Pemberontakan di Negara China	36
1.8 Tokoh-tokoh Ulama yang Menyebarkan Islam di Kedah	37
1.9 Masjid Tertua di Lembah Bujang	40
1.10 Peranan Iran dalam Proses Kemasukan Islam Ke Kedah	42
1.11 Peranan Pasai dalam Proses Kemasukan Islam ke Kedah	44

1.12	Kemasukan Islam ke Kedah Berdasarkan <i>Hikayat Merong Mahawangsa</i> dan <i>al-Tarikh Salasilah Negeri Kedah</i>	46
1.13	Kesimpulan	49

BAB 2 : PERANAN ULAMA DALAM PENDIDIKAN DAN PENULISAN DI KEDAH **51**

2.1	Pengenalan	51
2.2	Kelahiran Institusi Pondok di Kedah	51
2.3	Faktor Kemunculan Institusi Pondok	54
2.4	Jaringan Ulama Alam Melayu dan Timur Tengah	57
2.5	Jaringan Antara Ulama Sekitar Alam Melayu	61
2.6	Pertumbuhan Institusi Pondok dan Pembelajarannya	66
2.7	Perkembangan Institusi Pondok di Kedah sejak 1840-an	75
2.8	Gerakan Wahabi dan Gerakan Islah Muhammad Abduh	85
2.9	Penubuhan Institusi Madrasah di Tanah Melayu	88
2.10	Penubuhan Institusi Madrasah dan Sekolah Agama di Kedah	89
2.10.1	Madrasah al-Hamidiah	91
2.10.2	Maktab Mahmud	93
2.10.3	Madrasah-madrasah Lain di Kedah	95
2.11	Sumbangan Ulama dalam Penulisan	97
2.11.1	Sumbangan Ulama Nusantara	97
2.11.2	Sumbangan Ulama Kedah	102
2.12	Sumbangan Ulama dalam Pelbagai Bidang Lain	107
2.13	Kesimpulan	110

BAB 3 :PENULISAN DAN PEMIKIRAN SHEIKH MUHAMMAD TAIB BIN MAS'UD **113**

3.1	Pengenalan	113
3.2	Perpindahan Ulama Banjar ke Kedah	113

ISI KANDUNGAN

3.3	Latar belakang Sheikh Muhammad Taib bin Mas'ud	115
3.4	Pendidikan	117
3.5	Sumbangan dalam Pendidikan Pondok	118
3.6	Sumbangan dalam Pentadbiran Agama	118
3.7	Sumbangan dalam Penulisan	120
3.8	Latar belakang Penulisan Kitab <i>Miftah al-Jannah Fi Bayan al-Akidah</i>	121
3.9	Pemikiran Akidah	122
3.9.1	Perbahasan Hukum-hukum Akal	123
3.9.2	Sifat <i>Maani</i> dan <i>Maknawiyah</i> dan Pegangan Sheikh Muhammad Taib terhadap Sifat <i>Maknawiyah</i>	126
3.9.3	Pandangan terhadap Sifat 20	129
3.10	Pemikiran Fikah	134
3.10.1	Fasakh Kerana Ketiadaan Nafkah	137
3.10.2	Pendapat Mazhab al-Shafie dan Pemikiran Sheikh Muhammad Taib	138
3.10.3	Tempoh Masa Menunggu	140
3.10.4	Kedudukan Perceraian kerana Nafkah	141
3.11	Pakaian Pengantin	141
3.12	Kesimpulan	144
BAB 4: PENULISAN DAN PEMIKIRAN TUAN HUSSEIN BIN MUHAMMAD NASIR		145
4.1	Pengenalan	145
4.2	Latar belakang Tuan Hussein bin Muhammad Nasir	145
4.3	Pendidikan	146
4.4	Sumbangan dalam Pendidikan Pondok	147
4.5	Karya-karyanya	150
4.6	Pemikiran Akidah	154
4.6.1	Sifat 20	154
4.6.2	Persoalan Berkaitan Sifat <i>Maknawiyah</i>	158

4.6.3	Perayaan Maulid Nabi	159
4.6.4	Konsep Iman	161
4.6.5	Konsep Keadilan Tuhan	162
4.7	Pemikiran Fikah	165
4.7.1	Najis Anjing dan Babi	165
4.7.2	Wuduk	167
4.7.3	Niat Solat	168
4.7.4	Lafaz <i>Wabihamdih</i>	170
4.7.5	Lafaz <i>Sayidina</i> dalam <i>Tahiyat</i>	170
4.7.6	Bacaan Qunut dalam Sembahyang Subuh	171
4.7.7	Sujud Sahwi	172
4.7.8	Salam	173
4.7.9	Qada Sembahyang	174
4.7.10	Amalan pada Hari Jumaat dan malamnya	175
4.7.11	Bilangan Ahli Jumaat	176
4.7.12	Bacaan Talkin	178
4.8	Konflik Tuan Hussein Muhammad Nasir dengan Haji Wan Sulaiman Wan Sidek dalam Persoalan Fikah	179
4.8.1	Dividen syarikat kerjasama	179
4.8.2	Cara pungutan zakat	180
4.8.3	Pemikiran Tasawuf	181
4.8.4	Sifat-sifat Terpuji dan Tercela	181
4.8.5	<i>Makrifat</i>	185
4.8.6	<i>Wusul</i> Kepada Allah	187
4.8.7	Dakwaan Melihat Allah	191
4.8.8	Hubungan antara Syariat, Tarekat dan Hakikat	192
4.8.9	Amalan Zikir	193
4.8.10	Konsep Nur Muhammad	195
4.8.11	Perbezaan Makhluk dan Pencipta	197
4.8.12	Kritikan Terhadap Martabat Tujuh	200